Ənənəyə sadiq, yeniliyə açıq

Masallı əhalisinin sayına görə ölkəmizin böyük rayonlarından sayılır. 227,7 min əhalisi olan rayonda 1 kvadrat kilometrə 318 nəfər düşür ki, bu da dünya üzrə əhali sıxlığından 7 dəfə çoxdur.

Elmi cəhətdən əsaslandırılan yazılı mənbələrə görə, rayon ərazisində qədim insanlar 15-20 min il əvvəl yaşayıblar. Toponim kimi Masallının adı daha çox "məsəlli" - məsəl çəkilən yer mənasında izah olunur. Amma Masallı sözünün mosullu sözündən yarandığı, "masal" nəslinə mənsub olduğu da ehtimallar sırasındadır. Hətta "Tomris əfsanəsi"ndə adı keçən Massaget çarlığı ilə bağlı olduğunu da düşünənlər də var. Bütün hallarda rayon ərazisindəki Çaxırlı və Ərkivan qalaları, Balacatəpə, Xanıştəpə kurqanları, daş qoç fiquru, Mollaoba və Boradigah məscidləri, Mir Heydər ağa ocağı, Boradigah hamamı və s. abidələr ərazinin qədimliyindən soraq verir.

İnzibati ərazi kimi 1930-cu ildə təsis edilən Masallı Azərbaycana 230-dan çox elmlər doktoru və elmlər namizədi, 6 general, 100-ə yaxın yazıçı və şair, müxtəlif sahələrdə çalışan nüfuzlu şəxslər bəxş edib. 50 nəfərdən çox rayon sakini keçmiş SSRİ-nin ən ali mükafatlarına - Sosialist Əməyi Qəhrəmanı fəxri adına və "Lenin" ordeninə layiq görülüb. Eyni zamanda Masallı yeraltı və yerüstü sərvətləri ilə də zəngindir. Onun İsti suyu min bir dərdin dərmanıdır. Bu su yel, oynaq, əsəb, bir çox dəri, habelə mədə-bağırsaq xəstəliklərinin müalicəsində ən yaxşı çarə hesab olunur. Rayon ərazisindəki Qızılağac qoruğu 248 növ quş və 54 növ balığın "ev sahibi"dir.

Bütün bunlar Masallını həm də turizm regionuna çevirib. "Gülüstan", "Baba bulağı", "İsti su", "Cənnət bağı", "Dəmirağac", "Dəştvənd", "Olimp", "Nağıl dünyası" və digər istirahət mərkəzləri hər il minlərlə turisti öz qoynuna alır. Qonaqlar bu yerlərin təbiətinə valeh olurlar. Çox yox, 3-4 ay sonra qayıdanda neçə-neçə yeniliyə şahidlik edirlər. Hər sahədə dirçəliş, tərəqqi diqqət çəkir. Seybətin döngəsindən şəhərə girib Heydər Əliyev prospekti ilə irəlilədikcə yolun hər iki tərəfindəki müasir, yaraşıqlı binalar, səliqə-sahman könül açır, göz oxşayır. Onu da qeyd edək ki, sovet quruluşunun mövcud olduğu 70 il ərzində də Masallı inkişafı ilə regionda seçilib. Bunu danmaq, inkar etmək insafsızlıq olardı. Lakin müstəqillik dövründə, xüsusən 2004-cü ildən başlayaraq, daha doğrusu, regional inkişaf proqramlarının icrasından sonra yığılıb qalan problemlərin həllinə start verildi. Yollar təmir edildi, yeniləri çəkildi, məktəblər, xəstəxanalar, mədəniyyət ocaqları tikildi, fəaliyyətini dayandırmış müəssisələrin çoxu işə salındı, təzələri tikilib istifadəyə verildi, minlərlə yeni iş yerləri açıldı, ən əsası, işıq, qaz, su problemləri həll olundu və s.

Dövlət başçısının sərəncamı ilə yaradılan Masallı Sənaye Məhəlləsində hazırda müxtəlif adda məhsullar istehsal edilir. Məhəllədə şəhid ailələrinin üzvləri, qazilər və arzusu olan başqa gənclər üçün peşə-ixtisas kursları təşkil olunub. Onlar kursu başa vurduqdan sonra məhəllədəki müəssisələrdə işlə təmin edilirlər.

Masallıda mebel sənayesi inkişaf edib. Bu sahə üzrə rayonda 10-a yaxın müəssisə, fabrik və sex fəaliyyət göstərir. "EMBAWOOD" mebel fabrikinin Bakıda və digər bölgələrdə geniş satış şəbəkələri var. Fabrikin istehsal etdiyi yüksəkkeyfiyyətli məhsullar bir çox xarici ölkələrə də ixrac edilir.

Masallı həm də iri kənd təsərrüfatı rayonudur. Dövlətin dəstəyi ilə buradakı istixanalarda pomidor, xiyar, bibər və s. tərəvəz məhsulları yetişdirilərək daxili bazarlarla bərabər, xaricə də göndərilir. Rayonda çayçılığın, sitrus meyvəçiliyinin, çəltikçiliyin, baramaçılığın, tərəvəzçiliyin, tütünçülüyün inkişafı üçün ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir. Yaxşı gəlir gətirdiyindən fermerlər kartof, çiyələk yetişdirilməsinə də maraq göstərirlər.

Keçən ilin payızında 7 min 464 hektarda buğda, 2 min 967 hektarda arpa, 2 min 987 hektarda vələmir əkilmişdir. Əkinçilər hazırda taxıl biçininə hazırlaşırlar. Rayon üzrə 2 min 500 hektardan çox sahədə yazlıq bitkilərin əkini aparılmışdır ki, bunun da 800 hektarı kartof, 50 hektarı xiyar, 100 hektarı yemiş, 40 hektarı badımcan, 70 hektarı soğan, 80 hektarı sarımsaq, 200 hektarı dənli-paxlalı və digər bitkilərdir. Çəltik əkini aparılması nəzərdə tutulan 35 hektarda lazımi işlər görülür.

Heyvandarlığa gəldikdə, rayon ərazisində ayrı-ayrı fermerlər tərəfindən 73 min baş qaramal, 96 min baş davar və 532 min baş ev quşları saxlanılır. Keçən il süni mayalanma yolu ilə 1827, cari ilin birinci rübündə isə 401 baş sağlam buzov alınmışdır.

Barama istehsalı da ildən-ilə artır. Bunun üçün Çin Xalq Respublikasından 60 min tut tingi gətirilmişdir. Nəticədə, məsələn, əgər 2007-ci ildə rayonda 469 kiloqram barama istehsal olunmuşdusa, ötən il bu göstərici 3 min 886 kiloqrama çatmışdır.

Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"

Azərbaycan.- 2025.- 13 may (№ 97).- S.8.